

Kurum bakımında olan çocukların haklarının korunmasının sağlanması

Çocukların gelişimi ve sağlığı açısından ailenin en iyi ortam olduğu, tüm dünya tarafından kabul edilen bir gerçektir. Ancak bazen çocukların kurumlara emanet edilmeleri gerekebilir. Yaşadıkları deneyim çocuklar için çok sarsıcı olabilir. Bu nedenle, çocuğa ilişkin uygulama, düzenleme ve şartlarda çocuğun haklarının gözetilmesi önemlidir. Avrupa Konseyi, Kurumlarda kalan çocukların haklarına ilişkin Avrupa Konseyi tavsiye kararında, hükümetleri belirli temel ilkeler ve kalite standartlarına uyum sağlanması için yasal ve ilkesel önlemler almaya teşvik etmektedir. Söz konusu kararda, kurum bakımında olan çocukların bir dizi spesifik haklarına da yer verilmiştir.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Uyulması gereken temel ilkeler

- ▶ Çocuğun kuruma bakımevine yerleştirilmesi, birden çok bilim disiplini içeren bir değerlendirmeyi müteakiben, çocuğun çıkarları göz önünde tutularak uygulanacak istisnai bir önlem olmalıdır.
- ▶ Yerleştirme süreci, gereğinden uzun sürmemeli ve esas amacı, çocuğun yüksek yararını gözetmek ve onun sosyal enetegrasyonunu sağlamak olmalıdır. Bu tür bir yerleştirme, düzenli aralıklarla değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.
- ▶ Kurumdan ayrılan çocuğa, aileye ve topluma yeniden kazandırılmak üzere ihtiyaçlarının değerlendirmeye tabi tutulması hakkı ve gerekli bakım sonrası destek verilmelidir.
- ▶ Bakım süreci, yapılan düzenlemeler ve çocuğun içinde bulunduğu koşullar çocuğun haklarının elde edilmesini ve korunmasını sağlamalı ve bu haklara, çocuğun kendisine danışılması ve çocuğa karşı ayrımcılık yapılmaması hakları da dahil olmalıdır.
- ▶ Kurumlarda uygulanan disiplin veya denetim tedbirleri, resmi yönetmeliklere ve onaylanmış standartlara dayandırılmalıdır.
- ▶ Mümkün olduğu ölçüde, çocuklar ve ailelerin özel ihtiyaçlarına göre oluşturulan önleyici tedbirler uygulanmalıdır. Çocuğun ailesi, çocuğun yerleştirme işleminin planlanmasında ve organizasyonunda yer almalı ve çocuğun aileye ve topluma uyumlu bir şekilde yeniden kazandırılmasına izin verecek gerekli destek verilmelidir.

Korunması gereken özel haklar

1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi doğal olarak, kurumlarda kalan çocukların korunmasına ilişkin hükümler içermektedir. Ancak sözkonusu çocukların, belirli hakların vurgulanması ve kendi durumlarına özgü spesifik hakların tanımlanmasını gerektirecek şekilde özel ihtiyaçları bulunmaktadır.

Kurumlara yerleştirilen bütün çocuklar, özellikle aşağıdaki haklara sahiptirler:

- ▶ Kuruma yerleştirilme kararı, usulü, düzenlemesi ve şartları yukarıdaki ilkelere uygun olmalıdır
- ▶ Bir kimliğe ve eşit haklara sahip olmalı ve etnik, dini, kültürel ve dil özelliklerine saygı gösterilmelidir
- ▶ Diğer kardeşleriyle aynı yere yerleştirilme ve aileleri ve hayatlarında önemli rol oynayan diğer kişilerle düzenli temas kurma hakkı
- ▶ Kaliteli sağlık hizmeti alma hakkı
- ▶ Diğer çocuklarla aynı şartlar altında tüm eğitim ve mesleki eğitim türlerine erişim hakkı
- ▶ Oyun, spor, kültürel faaliyetler ve sorumluluklar yoluyla aktif ve sorumlu bir vatandaşlık için hazırlıklı hale getirilme
- ▶ Kendilerine ilişkin kararlara katılma, haklarından ve bakımevi kurallarından yaşlarına uygun bir şekilde haberdar edilme
- ▶ İnsan onuruna ve fiziksel bütünlüklerine saygı gösterilmesi hakkı, özellikle de insanca ve aşağılayıcı olmayan yaşam koşullarında bedeni cezalar ve her tür tacize karşı korunmayı içerecek şekilde şiddetsiz bir ortamda yetişme hakkı
- ▶ kendilerine haklarıyla ilgili olarak gizlilik kurallarına uygun olarak bilgi verecek bir kurum ya da güvendikleri bir insanla görüşme hakkı dahil olmak üzere, mahremiyet hakkı
- ▶ Temel haklarını, belirlenmiş, tarafsız ve bağımsız bir kurumdan talep etme hakkı

Uyulması gereken kalite standartları

- ▶ Bütün çocuk kurumları yetkili bir devlet kurumu tarafından gereken biçimde kaydedilmeli ve akredite edilmelidir. Dini kurumlar ve sivil toplum örgütlerince işletilen kurumlar, devlet yetkili kurumlarınca kaydedildikleri, akredite edildikleri ve denetlendikleri sürece, çocukların bakımında önemli bir rol oynayabilirler.
- ▶ Kurum, çocukla anne babası arasında düzenli teması kolaylaştırmak amacıyla, mümkün olduğunca çocuğun evine yakın olmalıdır.
- ▶ İleride, kurum dışındaki yaşama hazırlama yaklaşımı ile çocuğun yetenekleri, kapasitesi ve özerkliğine bağlı olarak özel bir bakım planı oluşturulmalıdır.
- ▶ Kurumlardaki koşullar, çocuğun en iyi şekilde zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimini sağlayacak biçimde düzenlenmelidir. Aile ortamını andıran küçük yaşam üniteleri teşvik edilmelidir. Çeşitlilik gösteren, yetkin ve sabit bakım personelinin sağlanması önemlidir. Ekipler çeşitli bilim dallarından gelen uzmanlar arasından seçilerek oluşturulmalı, yeterli kaynaklara sahip olmalı ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine uygun uygulama standartlarını tarif eden ahlak kurallarına uymalıdır.
- ▶ Bu standartlar ışığında, kurumlar için etkili bir izleme ve harici kontrol sistemi oluşturulmalıdır. Çocuk haklarının ihlali, uygun ve etkili usullere göre cezalandırılmalıdır.

Bildirim

Avrupa Konseyi, 47 üye ülkeyi bu tavsiye kararının kurum bakımında yaşayan çocuklara, kamu yetkililerine, profesyonellere, bakımevi personeline, çocuklarla ilgili konulara bakan hakem konumundaki kişi ve kurumlara ve ilgili STK'lara mümkün olan en geniş bir biçimde dağıtımının yapılmasını teşvik eder.

Avrupa Konseyi Hakkında Bilgi

1949 yılında kurulan Avrupa Konseyi, temel görevi konseye üye olan ülkelerde insan haklarını, demokratik istikrarı, hukukun üstünlüğünü ve sosyal uyumu yaygınlaştırmak olan uluslararası bir kuruluştur. Kuruluş Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere bu amacı gerçekleştirmesini sağlayacak çeşitli yasal araçlara sahiptir 2006 yılında başlatılan ve "Çocuklar için ve Çocuklarla Birlikte Bir Avrupa Kurmak" adlı programın amacı, çocuk haklarını yaymak ve çocuklara karşı şiddeti ortadan kaldırmaktır.

Bakımevlerine yerleştirilen çocukların haklarına ilişkin diğer temel yasal enstrümanlar arasında Avrupa Sosyal Bildirgesi, Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, Evlat Edinmeye İlişkin Avrupa Sözleşmesi (gözden geçirilmiş), Cinsel İstismar ve Cinsel Tacize karşı Çocukların Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi ve çocukların aile ve sosyal yaşama katılmasına ilişkin Öneri, çocuk evlat edinen ailelere ilişkin Öneri ve olumlu ebeveynliği destekleme politikasıyla ilgili Öneri yer almaktadır.

"Çocuklar için ve Çocuklarla Birlikte Bir Avrupa Kurmak"

Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int/children
children@coe.int

Bu broşür Finlandiya Hükümetinin desteğiyle basılmıştır.